

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Munka és pihenés

Kezdetben teremtették a napokat, először a munkanapokat, azután a pihenőnapokat, vagyis az ünnepeket. Amikor ezzel megvoltak, megcsinálták a naptárt, a munkanapokat a gyász színével, a feketével festették meg, az ünnepeket pedig az öröm ujjongó színével, pirossal. Láttá pedig az ember, hogy örülni és ujjongani jó és egyre-másra festette át a munka feketebetűs napjait pirosra. Amikor Erdély egyesült Romániával, még csak három piros betűs nap kötelezte pihenésre a munka embereit. A Consiliul Dirigent sok egyéb üdvös és azóta sajna elavult rendelkezése mellett ezt is elrendelte: csak három nemzeti ünnepen kell szüneteltetni a munkát, a többi ünnepnap nem kötelező. Ezt az intézkedést nyilván nagyon drákinak, nagyon forradalminak tartották az utódok s a három napot megtoldották jónéhány tucattal. Az ünnepek alacsony valutáját akarták megjavítani, ami sikerült is. Csaknem félszáz napot avattak így ünneppé, nem szólván a helyi potentátok pirosbetűs intézkedéseiről, amelyek külön pihenőnapokat kényszerítettek a dolgozni akarókra. Ha hozzá számítjuk az esztendő félszáz vasárnapját, harmadrésze az esztendőnek megy így veszendőbe. Nos és próbáljunk még egy pluszt a papírosra írni, adjuk hozzá ezekhez a munkaszünet-napokhoz a híthű zsidóság ötvenkét szombatját és egyéb ünnepnapjait és az eredmény: a dolgozó társadalmat valóságos felülről szorítják rá, hogy minél kevesebb napon dolgozzon, évenként jobb sorsra érdemes napjait kényszerű munkátlanágban töltse.

A dolgozó embernek szüksége van pihenésre. Bizonyos, hogy az axióma: munka után édes a pihenés, a mai agyonkínzott és degenerált emberre még inkább érvényes, mint a régire. De sok ebből az édességből megárt. Mert pihenni csak úgy jó, ha a munkanapok vannak tulsúlyban, ellenkező esetben a fordítva felállított axióma félrebillen és feldől, mert nincsen egyensúlya. Bizony úgy van: pihenés után nem édes a munka. Sőt minél gyakoribb a pihenés, annál kevésbé édes. A jót hamar lehet megszokni; a fáradtságról, amit a munka jelent, bárki könnyen leszoktatható. Azok az urak, akik odafelel a rendeleteket csinálják és vagy maguk festik át pirosra a szürke napokat vagy elnézik és türik hogy mások tegyék, egyébként pedig a rendről, a konszolidációról és a munkáról szoktak szónokolni. Hogy képzelik el a rendet, hogy a munkát, hogy az ország gyógyulását, ha a dolgozó tömegeket valósággal felülről szoktatják rá a henye semmivetésre. Olyan országban, amelyen végigviharzott a háború, itt hágyván minden végkét, omladékát és nyomorúságát, a dolgos energiáknak pillanatig se volna szabad tovább pihenőnk, mint amennyire okvetlenül szükségük van. Nem halmozni kellene az ünnepeket, nem tetézni a kötelező pihenő-napokat, de csökkenteni a minimumig. Az ipart és a kereskedelmet, a bányászatot és a földművelést, a közlekedést és a bürokráciát csak egy módon lehet fejleszteni, erősíteni és nemesíteni, ha a munkaalkalmakat nem csökkenteni, de emelni igyekeznek. S a több munka morálnak is magasabbrendű, mint a több pihenés.

A munkaadók szövetsége memorandumban kéri a régi állapot helyreállítását. Elég ha ez az ország három ünnepnapot kap egy évben és nem tizszer ennyit. A felekezetek tetszésük szerint tathatják meg a maguk ünnepeit, állami kényszerrel ilyen irányban alkalmazni nem lehet. Ezt a memorandumot mi mindenben aláírjuk. És meg is toldjuk, vagy ha úgy tetszik világosabbá tesszük a magunk régi föl-

tételeinkkel. Am rendeljék el, hogy a nemzeti ünnepeket megtartsák, a három napot lojálisan elfogadják a zsidóság is. De ne legyen kötelező ezzel szemben semilyen más ünnepnap, mert az ősei hitéhez ragaszkodó zsidóságnak megvannak a külön ünnepnapjai, amelyeket meg is tart. Minden más napon dolgozni akarnak a zsidók, vasárnap is. Ha ez a követelés bennefoglaltatik a munkaadók memorandumában, vagy ha nem, mi mindenképpen ragaszkodunk hozzá. A fenti okokból és mindamaz okból, amit már elmondunk nem egyszer itt ebben az újságban és külön memorandumainkban. Meg kell, hogy értsék és meg kell, hogy sziv-

leljék. Nem a zsidóság önző érdekeiről van szó, hanem főként az ország érdekeiről. Egyetlen nyugodt rendelkezéssel, egyetlen biztos tolvonással elintézhetik. Ha igaz, hogy a védővámokat például a hazai ipar és kereskedelem védelmére és fellendítésére hozták be, habozás nélkül kell cselekedniök most is, mert ha eltörik a főlöleges ünnepeket és módot adnak a milliós zsidóságnak, hogy a kötelező szünetnapon is dolgozhasson, ezzel sokkal inkább használnak az iparnak, a kereskedelemnek s általában a termelésnek, mint a védővámokkal. Nem szólva arról, hogy a termelés iránynyu fellendülése az államnak is nagyobb haszon-

Döntő változások előtt Románia belső politikája

Az Averescu kormány válsága — Koncentrációk
nemzeti kormány alakul — Uj választások

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

A politikában ezidén nincs nyári szünet és előreláthatólag nem is lesz. A kormányproblema megoldatlansága, az előtérben levő reformok fontossága nem tűr még néhány heti halasztást sem. A koronázási ünnepségekre, amelyeket őszkor fognak tartani, a belső konszolidáció biztos alapjait kell lerakni. Az Averescukormány eddig is nem belső erejénél és összetételénél fogva tudott a társadalmaknak és viharoknak ellentállani, hanem pusztán azért, mert személyi és tárgyi okokból egyetlen párt sem volt alkalmas arra, hogy helyette a kormányzást átvegye. A politika újabb eseményeiből, a kormánypárton és az ellenzéken belül egyaránt észlelhető erjedésekből, amelyek között az összefüggést nem nehéz megtalálni, kétségtelenül meg lehet állapítani, hogy Románia belső politikája döntő fontosságú változások elé érkezett. Olyan átcsoportosulások és eltolódások történnek, amelyek egyes pártok kormányképességét és esélyeit rendkívül meg növelték s ezzel párhuzamosan az Averescu-kormány helyzetét ugyanilyen mértékben meggyöngítették.

Alkalmunk volt egy feltétlenül jólinformált politikussal a jelenlegi helyzetről és a várható eseményekről beszélgetni és nagyérdékű nyilatkozatát az alábbiakban adjuk:

— Közvetlen politikai válság előtt állunk, amelynek következménye lesz.

A politikai válság már régebb keletű, a közeli napokra várható azonban annak nyitit kirobbanása. E pillanatban nem lehet tudni, mi lesz az a közvetlen motívum, amely a válságot kirobantja, de megállapítható, hogy jelenleg három olyan kérdés van a politika előtérében, amelyek mindegyike alkalmas erre. Három ilyen kérdés van: először az agrárreform kérdése, amelyben az ellentéteket a kormánynak nem sikerült elsimitania, másodsor a hadi-vagyonszétosztás, amelynek súlyos tételeit csupán az ellenzék szavazza meg, de a kormány nem és végül harmadszor az Averescukormány alkotmányjogi jellege. Hangsúlyoznom kell, e kérdések bármelyike alkalmas a válság kirobantására.

— Teljesen bizonyos, hogy az ellenzéki pártok, de főképen a felszabadított területek politikai pártjai nem fogják tétlenül nézni az Averescu-kormány válságos helyzetét. Mit fog tenni az ellenzék, azt e pillanatban nem lehet

tudni, nem is lenne taktikus erről beszélni, de az bizonyos, hogy

döntő lépésre szánja el magát.

A kormányválság már külső jelekben is megnyilvánul. Csak néhány momentumot említek fel, mint a király külföldi útjának elmaradását, Jorga nyílt felhívását a kamarában a liberális pártokhoz és Duca beszédét a liberális pártkörben, amelyben rámutatott arra, hogy a helyzet súlyos, de a liberálisok egyedül nem jöhetnek kormányra. A kormánypárt erősen bomlik.

Az erdélyi képviselők negyvenegy tagból álló csoportjának kilépése minden pillanatban várható. Hasonlóképpen a bukovinai és beszarábiai képviselők is.

Az Averescu-kormány nem lévén tovább ura a helyzetnek, be fogja adni lemondását.

— Ami ezután fog következni, az teljes bizonyossággal előre megállapítható, mert erre nézve legfelsőbb helyről is megnyilvánult a szándék. Koncentrációk alapon nemzeti kormány alakul, teljesen demokratikus programmal.

Az új kormány zömét az erdélyi román nemzeti-párt és a liberálispart fogja alkotni,

de tagja lesz a parasztpárt képviselője és a bukovinai és beszarábiai pártok képviselői is, sőt tárgyalások folynak a szocialistákkal is. Marghiloman az új kormányt jóakaratu támogatásáról biztosította. Meg kell jegyezni végül, az a hír, hogy a nemzeti-párt a liberálisparttal a többi ellenzéki pártok rovására egyezett volna meg, teljesen téves információkon alapult. Elsősorban tudni kell, hogy

az új kormány az új választások programjával jön

és a választási küzdelemben az összes pártok teljes választási szabadsággal fognak belemenni. Az új választások kiírásáig pedig az összes ellenzéki pártok vagy támogatni fogják, vagy semleges jóindulattal fogják kísérni az új kormány működését és a helyzet teljes tisztázását a választások kimenetele fogja megállapítani. Az új kormány úgy fogja a választásokat megtartani, hogy még az őszi koronázási ünnepek előtt az új parlament összejöhessen.

Érdekese ez az információ, mert az események mindenben igazolni látszanak. A román nemzeti-párt és a liberálispart megegyezése befejezett tény és mindenki, aki ismeri a belső viszonyokat, jól tudja, hogy ennek messzemenő következményei lesznek. Más kérdés, hogy a liberálisparttal lehetséges lesz-e olyan demokratikus politikát folytatni, amely a mai idők sürgető követelményeinek megfelel.

Megszavazták az agrárreformot
Maniu Gyula beszéde — A szoci-
alisták a kormányval szavaztak

— Az Új Kelet tudósítójától —

A kamara agrárvitája során ma folytatták a kisajátítási ár tárgyalását. Maniu Gyula kifejti a román nemzeti-párt álláspontját és kérdezi, van-e alkotmányunk, vagy nincs. Az 1867. évi alkotmány, melyet 1879-ben, 1884-ben és 1917-ben módosítottak, érvényben van-e és ha igen, mily mértékben és mily területen. Ambar az alkotmányt a régi királyság részére alkotják, a gyulafehérvári határozatok által Erdélyt elismerte a román állam szuverenitása alatt az alkotmányt, amely tehát érvényes az összes román állampolgárokra nézve. Az egyéni és politikai jogok szempontjából nem lehet a régi királyság alkotmányát egyszerűen alkalmazni Erdélyben, ahol a jogok eltérnek ezektől és olyan törvények vannak még érvényben, amelyek ellentmondásban vannak az alkotmányos rendelkezésekkel.

— Azért kell ezt ma felhoznom, — mondja — mert az alkotmány és a föld árának megállapítása között szoros kapcsolat van. Mi nekünk kell megállapítanunk az árakat, nem akarjuk a bíróságokra bízni ezt a fontos tevékenységet. Ismétlem, felvetődik az a kérdés, vajon van-e a törvényhozó testületnek joga arra, hogy új alkotmányt adjon Nagyromániának, revidálja a régi intézkedéseket. En azt hiszem, hogy a jelenlegi parlament alkotmányozó nemzetgyűlés.

Az elnök: Ujból kérem kell a szónokot, maradjon a tárgynál.

Mihalache: A bíróságok visszautasították a megyei bizottságok határozatait azzal az indokkal, hogy nem alkotmányosak.

Averescu miniszterelnök: Ezt a kérdést tisztáztuk az agrártörvény általános vitájánál. Rámutatnak akkor arra, hogy nem vagyunk alkotmányozó gyűlés, hanem revíziós parlament. Feladatunk, hogy teljesítsük azt a megbízást, amelyet kaptunk. Feladatunk, hogy kétharmad többséggel szavazzuk meg azokat a rendelkezéseket, amelyeket az alkotmányba fel akarunk vésztetni.

Maniu: A miniszterelnök véleményével nem érthetek egyet.

Averescu: Bűnösebb vagyok, mint ön hiszi. Feketébb vagyok, mint ön engem feltüntetni óhajt. De isten nevére, beszéljen már az agrárkérdésről. (Derűtlenség.)

Maniu: Megállapítom, hogy ennek a parlamentnek joga és kötelessége az országnak új alkotmányt adni.

A kisajátítás ára

Az éjjeli ülésen Averescu kéri, hogy az ag-

rárreform befejeztéig permanens ülést tartsanak. A kamara elfogadja a miniszterelnök indítványát.

Garoflid módosítást nyújt be, mely szerint a kisajátítási ár a bérletár negyvenszerese legyen, kivéve a legelők részére kisajátított területeket, melyekért az azon vidéken szokásos földbér huszszorosát fizetik. A fizetést az állam a vagyonadónál alkalmazandó külön illetékből fedezi, amely 100.000 leinél kezdődik és 1/2 százaléktól fokozatosan 5 százalékgig emelkedik.

Duca a liberális-párt nevében kijelenti, hogy nem szavazhatja meg ezt a szakaszt. Jorga szintén ellenzi Garoflid módosítását, mert az állam önmagának megterhelésével a parasztságot terheli meg. A törvényt majd módosítani kell, mert a parasztság állandóan elégedetlen lesz.

Ezután a kamara megszavazza a szakaszt a kormány által javasolt formában.

Elfogadják Grozea indítványát, hogy az őszi vetés sikere érdekében a ki nem sajátított földeket jelenlegi tulajdonosaiknak augusztus 15-ig meg kell munkálniok.

A szavazás

Ezzel az agrárreform tárgyalását befejezték. A szavazás előtt Mihalache felolvassa az ellenzék deklarációját, amelyben kijelentik, hogy a javaslat ellen szavaznak.

Az elnök elrendeli a névszerinti szavazást. Az ellenzék, élén Jorgával, Maniuval, Lupuval, Pop Csicsóval és Mihalacheval, a javaslat ellen szavaz, ellenben a szocialisták mellette. Éjjel 2 órakor végződött a szavazás, melynek eredménye 217 szavazat 78 ellen, vagyis a kamara 138 szavazattöbbséggel — az alkotmányban előírt kétharmad többséggel — megszavazta az agrárreformról szóló törvényjavaslatot.

A szavazás végeztével a többség percekig tapsol.

Az elnök rámutat a nap történelmi jelentőségére és korszakalkotó fontosságára és élte a királyt. Averescu megköszöni a kormánynak nyújtott támogatást, mire az ülés véget ért.

A szenátus elfogadta az adóreformot

A szenátus éjjeli ülésén Titulescu kijelenti, hogy nem adhat helyt az adókulcs megváltoztatását kérő indítványoknak, mert a kvóták nem a fantázia szíleményei, hanem alapos tanulmányok reális eredményei. Ha bebizonyul, hogy túlmagasak, úgy enyhíteni lehet rajtuk. Ez az én törvényem — mondta. Vagy megszavazzák az egészet, vagy elvetik az egészet.

Ezután az elnök elrendeli a törvényjavaslatra a névszerinti szavazást. A szenátus 57 szavazattal 26 ellen megszavazta az adóreformjavaslatot. (Hét kormánypárti a javaslat ellen szavazott.)

Titulescu erre benyújtotta a vagyonadóról és a hadinyereségadóról szóló javaslatokat, kérve a sürgősség kimondását, amit a szenátus megszavaz.

Változások a kormányban

Az Izbanda írja, hogy kormánykörökben a nemsokára bekövetkezendő kormányváltásról beszélnek. Első fázisa ennek a változásnak az lesz, hogy Trancu Jasi közmunkaügyi miniszter kiválik a kormányból és egy jelentékeny pénzügyi tisztséget helyezkedik el. Utóda Marinu mostani belügyi államtitkár lesz, akinek helyét viszont Potarca képviselő fogja elfoglalni. Arról is beszélnek, hogy a kereskedelemügyi tárcát Angelescu veszi át.

Abszolút megbízható forrásból jelentik, hogy Inculetz 12 beszárahíai képviselővel belépett a liberális-pártba. Az erre vonatkozó jegyzőkönyvet már aláírták.

Smuts tárgyal de Valerával

London, július 8. (R. T. L.) Smuts Dél-afrika miniszterelnöke Irországba utazott, ahol meglátogatta a vezető ir politikusokat, köztük de Valerát és Griffithet. Tárgyalásai igen kielégítően haladnak.

Bonomi kormánya

Róma, július 8. Bonomi ideiglenesen vállalta a külügyi tárcát is, amelyet Della Forestának ajánlott fel, aki azonban még nem adott választ. Az új kormány három reformistából, három néppártiból, három szociáldemokratából, három demokratából és egy jobboldali liberálisból áll. Bonomi befejezte tárgyalásait a néppárt vezérével. Arra a megállapodásra jutottak, hogy a néppárt támogatni fogja a kormányt. A sajtó kedvezően fogadja az új olasz kormányt és megállapítja, hogy Bonomi a rendet és a nyugalmat akarja helyreállítani Olaszországban.

A román-orosz tárgyalások

Bukarest, július 8. (Damian.) A szovjet-kormány és Románia megbízottai között a Dnyeszter hajózására vonatkozó tárgyalások július 9-én kezdődnek meg. A román kiküldöttek Catatea Albából indulnak, a szovjet kiküldöttei pedig Ovidiopolból és a Dnyeszter közepén hajón fognak találkozni. E tárgyalásokon más ügyeket is megbeszélnek. A bolsevisták vezetője Jakobeloff és két tengerész tiszt lesz. A román delegáció vezetője Papiriu meghatalmazott miniszter, Scodrea és Economu tengerésztisztek.

Támár

— Kis regény —

Írta: Giszkalay János (5)

A keserű, egymást marcangoló szeretkezések ideje volt ez, a házaspár életében, csókjaikban úgy tépték egymást, mint a párzó oroszlanok és líhegő vad sietéssel akarták megmenteni veszendő lelküket és akarták, hogy jöjjön már, jöjjön már a gyermek. És siető, gyors egymásutánban született a három szegény gyerek, vézna testűek és beteg lelkűek. Gár az elsőszülött, aki házasságának napján halt meg, Onán, aki meghalt bátyjának menyasszonyövéjét, ősi kaldeus szokás szerint most veszi feleségül, hogy bátyjának neve ki ne vesszen az élők sorából — és a legfiatalabb a Sela gyerek, fejtelenség, gyöngye fia. A szerencsétlen szülők, ebben az utolsó reményességükben is elvesztették minden hitüket. A gyermekek nem megnyugvást és közeledést, csak újabb önkínzást hoztak számukra. A végzet büntető kezét látták fiaik elfajzottságában, a végzet kezét, mely megbünteti a szülők vétkeit a gyermekekben harmad és negyedikziglen. És a másikkhoz való nagy részvétben, mindegyik saját magát okolta, önmagukat marták, tépték, marcangolták és vádolták — és hiába kutattak utána, nem tudták megtalálni azt a bűnt, amelyet a végzet ellen elkövettek. Közben pedig kétségbeesett keserűséggel igyekeztek megszökni, elbujni a maguk sorsa elől, mindegyik a maga módján a maga vérenek ösztönös útjain. Juda, a zabolátlan lelkű sémita sejt, vakon vetette belé magát a pusztai élet ezer kalandjába, kereste a felejtető veszedelmeket és rövid idő alatt rettegett híre kelt Söchemtől Beér-Sóváig, amerre csak nyáját terelte. Alit pedig, szegény szürkeszemű kanaánita asszony, a nagy Bal oltalma alá vonszolta meggyötört lelkét, imádságokba

és lelket zsiabbasztó varázslásokba igyekezett felejtetni magát és ezzel mindketten és akaratlanul, teljessé tették azt a szakadékot, melyet faj és vérség különbözősége, a legmámorosabb szerelmek idején is megéreztetett velők. Juda csak nagy ritkán vetődött haza a nyájak mellől és az asszony, lassan, lassan, hervadt a sir telé.

Halovány, beteg arcára mosolyt erőszakolt és legyöngült megtört testét, akaratjavesztetten engedte át Dina ölelő, támogató karjainak.

Mögötte a két ikersöngőrnő pördült ki a sátorajtón, Lévi és Jiszachár felesége, kacagó szemű, gödrös állu két fiatal teremtes Adina és Arida. Ikertestvérek voltak, Jóbábnak, a Jókán fiának a sémita Éver unokájának leányai és egy időben ösmerkedtek meg a két testvérrel Lévível és Jiszachárral, mikor ezek, egyszer rokonlátásra mentek az őshazába Ur-Kaszdim tájára. Valóságos csuda volt az, hogy mennyire hasonlítottak egymásra és még a közvetlen környezetük is, bizony sokszor tévesztette össze ketőjüket. A sátrak alatt az a dévajkodó hír is járta, hogy első időben maguk a férj-ek is össze-össze tévesztették őket, míg végre úgy segítettek magukon, hogy Lévi egy piros fonalból szőtt karperecet hozott Adinának, melyet a fiatal asszony állandóan a karján viselt, viszont Jiszachár drága smaragdöves fülbevalóval lepte meg feleségét. A két fiatal teremtes csak később tudta meg ennek a férji gyöngédségnek eredeti okát és pajkos boszúból megtették azt, hogy olykor olykor elcserelelték ékességüket, mikor is aztán a férjek kacagva és hajukat tépve vették tudomásul, hogy feleségük helyett már megint a sógor-asszonyukat csókolták meg.

Volt még más két testvérsöngőrnő is a családban. Ott jöttek közvetlenül Adina és Arida mögött, Gadoak és Naftalinak felesége:

Úcit és Mirjamit. Ők is az őshazából származtak ide és a Cháranheli Amuránnak, az Uc fiának, a Nachór unokájának voltak leányai, ugyanannak a Nachornak, aki Ábrahámnak, a nagyfejedelmeknek volt testvéröccse. Az asszonyok lassu egymásutánban lépdelték ki a sátorajtón, mint akik mutatni akarják, hogy nekik nem sürgős a dolog. A vigadalmas násznép már-már türelmetlenül leste az előretudott látnivalókat, de hiába, ki kellett várni, míg a többi rokonasszony is szép sorjában kijön a sátorból. Még hátra volt a moabita Eflalat, a Dán felesége, Chemudon leánya, szintén vérségi rokonságból való, aminthogy Moáb, ama Szodomeli Lót fia volt, aki Ábrahámnak, a nagy sejknek volt unoköccse. Továbbá a Zebulon felesége, névszerint Marésa, a Móléd leánya, ő se idegen véru, mivelhogy Móléd Abidának fia, a Midiánnak unokája volt, ugyanannak a Midiánnak, aki Ábrahámnak, a nagy urnak volt fia, aminthogy a midianiták népe is rokonságot tart Ábrahám elsőszülött örökösével mind a mai napig.

Az asszonyok közrefogták a beteg, sápadt Alithot ot, a völégény anyját és szép sorban elhelyezkedtek a sátor bejáratá előtt. Hadura az Assér felesége, aki Abimáélinek az Éver fiának, Sém leszármazottjának leánya volt benn maradt a sátorban, a menyasszonynál.

Most aztán végre előlépett Naftali a násznép sorából és arcát az asszonyok felé fordította. Dán, a ravasz szemű észrevétlenül megrántotta Naftali burnuszát.

— Ne himéld a szót testvér, mivelhogy időt kell nyerni, — sugta röviden, alig hallhatóan Naftali felé. Naftali feléje se fordult, csak meghiccentette kemény fejét, mint aki érti a dolgot.

(Folytatjuk.)

Egy erdélyi cionista oroszországi tapasztalatai

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A napokban érkezett Kolozsvárra hat éves orosz fogságból dr. L. J. orvos, cionista elvtársunk. Elutazása előtt több mint egy évet töltött Moszkvában és alaposan ismeri a mai Oroszország viszonyait. Tapasztalatait a következőkben mondotta el az „Uj Kelet” munkatársának.

Ezerkilencszáztizenöt szeptemberében kerültem orosz fogságba és először Kelet-szibériában, az acsinszki fogolytáborban voltam. Mint orvosnak elég tűrhető volt a helyzetem. 1918 májusában megkísértem a szökést, de utközben az ellenforradalmi cseh légio, amely Kelet-szibériát megtisztította a bolsevikiektől, feltartóztatott. Tomszkba kerültem egy járványkórházba. Pár hónap múlva a vörösök elfoglalták Tomszkot és engem is több hadifogoly orvostársammal együtt mozgósítottak és minden tiltakozás ellenére a szibériai frontra küldtek egészségügyi szolgálatra. A szibériai harcok bemsokára végetértek s a vörös hadsereg elnocsátotta kötelékéből azokat, akik nem önként léptek be. Nekem is adtak hazáig szóló utlevelet, de ezalkalommal sem sikerült kijutnom Oroszországból. Moszkvában a külföldi kommunisták szövetsége, mint intelligens elemet visszatartott. Ettől kezdve ez év június 5-ig Moszkvában laktam és orvosi szolgálatot teljesítettem.

Moszkva az orosz szovjet-köztársaság fővárosa.

Itt vannak a központi népbiztoságok és innen irányítják a még ma is hatalmas birodalom sorsát. Mikor Moszkvába kerültem még megtörték a házaló és utcai kiskereskedelmet s a híres moszkvai bazárban még lehetett vásárolni egyetmást. Élelmiszert is árultak, természetesen hallatlanul magas árakon. Így például egy orosz font (400 gramm) silány minőségű kenyér 3000 rubel, egy font hus 4—5000 rubel, egy ruha 300.000 rubelbe kerül. Ezek az árak természetesen csak a szabad forgalomban levő árukra vonatkoznak, mert elméletben az állam maga látja el a szükségleti cikkeket tagjait.

Európai értelemben vett kereskedelem már Moszkvába érkezésemkor sem volt. Mint említettem, csak a házaló utcai kereskedelmet és a bazárt türték meg. Titokban azonban nagyarányú üzleteket bonyolítottak le az emberek és különösen a valutázás virágzott. Ezren és ezren keresték kenyerüket a valutázással. Mult év őszén a radikális kommunista irányzat kerekedett fölül, amely eltiltotta a kereskedelem minden formáját s az ellene vétőket mint politikai bűnösöket rendkívül szigorúan büntette. Az ellenforradalmak elnyomására szervezett „rendkívüli bizottságnak” nevezett titkos rendőrség naponként tartott házkutatásokat azoknál, akiket kereskedéssel gyanúsítottak. 1920 telén és 1921 tavaszán már

semmit sem lehetett szabadkereskedelemben vásárolni

s amit titokban vásároltak, annak fantasztikus ára volt. Ebben az időben az életviszonyok annyira megromlottak, hogy a munkások kénytelenek voltak a gyárak produktumait ellopni és azt titokban forgalomba hozni, hogy megélhetésüket biztosítsák.

A nyomasztó gazdasági helyzet miatt ez év tavaszán állandó parasztlázadások rázkódtatták meg a szovjeturalmat. A parasztnak megtagadták a gabona átadását és elhatározták, hogy csak annyit fognak termelni, amennyi saját eltartásukhoz szükséges. A paraszt ugyanis terményeért nem kapott ipari cikkeket. Ez az állandó belső forrongás jobb belátásra bírta a józanabb népbiztosokat és az ez év március havában megtartott szovjetkongresszus

lényeges engedményeket tett a magántulajdonnak

és a szabadkereskedelemben. Mindenekelőtt visszaadták a földet tulajdonul a parasztnak és csupán természetbeni adót vetettek ki a földre, azaz a termés harminc százalékát be kell szolgáltatni az államnak. Ez az új rendszer némileg megnyugtatta a parasztságot. Legnagyobb jelentőségű határozata a szovjetkongresszusnak a szabadkereskedelem megen-

gedése volt. Ottartózkodásom utolsó hónapjaiban már érezni lehetett ezeknek a reformoknak jótékony hatását. Magántulajdonban levő éttermek keletkeztek, ahol drágán ugyan, de emberi módon lehetett étkezni. Lassan-lassan feltűnedezték az üzletek és egyéb vállalatok. Természetesen látható a reakciója is az intézkedésnek, mert a spekuláció soha sem sem hallott méretekben kapott lábra. Mondhatni mindenki spekulált. Vannak, akik havonta tízmillió rubelt keresnek. Ezek aztán úgy élnek, mint békeidőben. A reformok közé tartozik az is, hogy a vasutakon ismét kötelezővé tették a jegyek megváltását, ami a proletárforradalom óta szünetelt. Eddig csak igazolni kellett az utazás célját. Megengedték, hogy magánszemélyek bizonyos korlátolt összeg erejéig pénzt helyezhessenek el a szövetkezeti bankokban, amely fölött szabadon rendelkezhetnek. Még ottartózkodásom ideje alatt terembe vette a szovjetkormány, hogy a kis gyárakat visszaadja a régi tulajdonosoknak, mert ezáltal reméli a termelés fokozását.

Ezek a reformok azonban távolról sem jelentik azt, hogy a kommunisták feladták volna elveik megvalósításának reményét. Ellenkezőleg. Az engedményeket épen azért tették, mert

a politikai hatalmat minden áron és minden eszközzel meg akarják tartani.

hogy az irányítás továbbra is kezükben maradjon. A magántulajdonnak tett kedvezményeket csak átmenetieknek tekintik, amelyeket részben a parasztság, részben a külföldi államok nyomásának kényszere alatt tettek és mihelyt meglesz a gazdasági és pszichológiai lehetősége, ismét áttérnek a legtisztább kommunizmus megvalósítására. A kommunisták politikai helyzetét illeti az a véleményem, hogy a szakszervezetekben tömörült munkások nem kommunisták s ezek alapján az erőviszonyokat legjobban jellemzi az, hogy míg a szakszervezeteknek kilencmillió tagja van, addig a kommunista szervezetek összesen egymillió tagot számlálnak. Ez az egymillió ember tartja a hatalmat kezébe s csak nagyon természetesen, hogy ez másként, mint terrortal nem lehetséges. Az orosz közvélemény egyébként bizik benne, hogy a szovjetkormány újabb és újabb engedményeket lesz kénytelen tenni a kapitalizmusnak, ami majd önmagában lehetetlenné teszi a terrort.

Az egyetlen terrén, ahol a szovjet valóban bámulatos munkát végzett:

a kultúra.

Bátran lehet állítani, hogy az orosz munkástömegek az utolsó négy év alatt többet művelődtek, mint azelőtt ötven év alatt. Se szeri, se száma a tudományos előadásoknak, szabad liceumoknak, koncerteknek, amelyeknek látogatása ingyenes. Moszkvában ma sokkal több színház van, mint valaha és nagyon ügyelnek az előadások színvonalára is. Lunacsarszki népbiztos például eltiltotta az operettet, mint nem művészi megnyilatkozást. De azért komikus opera név alatt még ma is sok magyar operettet játszanak. A képzőművészet terén is nagy a fellendülés s főleg a futurista, aktivista és expresszionista tömegművészet dominál. Az összes képtárak nyitva vannak, a magántulajdonban levő képeket is a muzeumokban gyűjtötték össze.

A legértékesebb tapasztalatokat fogságom ideje alatt

a zsidókérdésben

szereztem. Szibériában már 1916-ban kezdődött a zsidó foglyok között a nemzeti öntudat ébredése. Érintkezésbe jutottunk a szomszédos városok zsidóságával, ahol már akkor igen fejlett cionista élet volt. A zsidók segítézték a foglyokat és láttak el bennünket könyvekkel, lapokkal. Nem tulzás, ha azt mondom, hogy a zsidó hadifoglyok kilencven százaléka mint cionista jön haza Oroszországból. Kolcsak ideje alatt a szibériai zsidóságot állandó pogromveszedelmek fenyegették s ez a szervezkedés kényszerítette ki belőlük. A zsidó hadifoglyok közreműködésével olyan erős önvédelmi

csoporthoz alakultak, hogy bármely támadást biztosan kivédhettek volna. A veszély szerencsére elvonult.

Moszkvában csak a Kerenszky-forradalom óta laknak nagyobb számban zsidók, mert azelőtt zsidónak nem volt szabad Moszkvában letelepednie és legfeljebb egy napi tartózkodásra adtak engedélyt. A cionizmus és általában a zsidó nemzeti mozgalom, bár állandóan üldözik, mégis óriási fejlődést mutat.

Olyan földalatti zsidó élet folyik,

amely páratlanul áll a zsidóság történetében. A héber kultúra semmi visszaesést sem mutat, bizonyítja ezt, hogy Moszkvában még ma is működik a Hillel Ziatopolski által alapított héber színház. Esténként telt házak előtt játszik a zsidó és a világirodalom legkitűnőbb darabjait. A Habbima nemrég ünnepelte negyedik évfordulóját s ez alkalommal Gorkij Maxim is tartott beszédet a színházban. A zsidó sportélet is virágzik. Moszkva legjobb sportegyesülete a Makkabea, amelyben héber a vezényszó. Ezeknek az egyesületeknek az első időben sok nehézséggel kellett megküzdniük, de aztán beválasztották a vezetőségekbe néhány ugyanevezett „diszkommunistát”, akik kifelé képviselik az egyesületet, míg befelé nyugodtan folyik tovább a cionista munka. Moszkva utcáin gyakran hallani, amint emberek, különösen fiatal lányok és férfiak héberül társalognak. A Tarbut héber iskolaszervezet hatalmas kulturális munkát végez. Egymásután állítja fel a héber iskolákat, leggyakrabban titokban, mert a kormány nemigen engedélyezi.

A zsidó hitközségek szabadon működhetnek, mért a szovjet általában igen kegyes kézzel bánik az egyházakkal. A nemzeti kisebbségeket is tiszteletben tartják, amire jellemző példa az önálló tatár köztársaság. A cionizmus mint külön párt nincsen engedélyezve, de azért létezik és erős.

Palesztina-munka is folyik,

bár a kivándorlás teljesen lehetetlen. Ami a zsidóság részvételét illeti a kommunista mozgalomban, kétségtelen, hogy különösen a vezetők között sok a zsidó. A tömegek azonban és maga a zsidó munkásság is és a zsidó munkásszervezetek, mint a Poale Cion és a Bund, a leghatározottabban ellene vannak a kommunizmusnak. Minden zsidó tisztában van vele, hogy a kommün bukása rettenetes következményekkel járna a zsidóságra, mert eddig mindennél, ahol a fehér csapatok megbuktatták a kommünt, véres progromok voltak. Ez a körülmény roppantul megnehezíti a zsidóság egyéges politikai állásfoglalását, bár megállapítható, hogy a zsidóság szeretné a legjobban a kommün mielőbbi végét. Hogy más példát ne említsek, Lenin legutóbbi merénylője egy zsidó diáklány volt.

Moszkva híres főrabijja, az agg Mész nemrég memorandumot intézett Trockijhoz, amelyben figyelmeztette őt, hogy a kommunizmust csak a zsidóság millióinak feláldozásával lehet megvalósítani és kérte, legyen tekintettel népe szenvedéseire. A zsidó Trockij erre azt felelte, hogy ha a kommunizmus, vagyis az emberiség felszabadítása csak az egész zsidó nép feláldozásával volna megvalósítható még akkor is meg kellene valósítani, mert ez a legszebb hivatás lenne, amit egy nép betölthet. A zsidó tömegek azonban egészen másképpen gondolkodnak jövőjükről és hivatásukról.

Románia részesevé a német kártérítésből

Bukarest, július 8. (R. T. I.) A román kormány azzal a kéréssel fordult a jóvátételi bizottsághoz, hogy a Németország által eddig teljesített fizetésekkel aránylagosan Romániát is részesítsék. Míg Lengyelország, Bolivia, Chile és Peru hasonló kívánságait elutasították, Románia kérésének helyt adtak és Csehszlovákiával, Görögországgal, Szerbiával és több kisebb állammal együtt részesül bizonyos kárpótlásban. A jóvátételi bizottság most állapítja meg a felosztási módot, nehézséget okoz azonban, hogy az eddig kifizetett összegnek csak nyolc százaléka osztható fel, mivel a többi a meg szállás költségeire szükséges.

Négyes tanács intézi az erdélyi ügyeket

Groza Péter miniszter áll a tanács élén — A kisebbségi ügyek irányítása

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Beavatott politikai forrásból kaptuk a következő értesítést:

Dr. Groza Péter erdélyi miniszter az elmúlt hetekben tudvalevőleg alapos tanulmányutat végzett, bejárta Erdélyt és a délvidéket és mindenütt személyesen győződött meg a kisebbségek bajairól és kívánságairól. A miniszter tapasztalatairól részletes jelentést tett a kormánynak, amely az akkoriban felbukkanó válsághírek ellenére Groza jelentéseit alapos megvitatás tárgyává tette. A sajtóban elhelyezett Groza-ellenes cikkek tendenciája nyilvánvaló volt. A miniszter az ellene irányuló intrikákkal szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy az erdélyi ügyek vezetését csak abban az esetben vállalja továbbra is, ha Erdély nemzetiségi ügyeibe egyedül neki lesz beleszóla. Kifogásolta, hogy Popovici Tasca nemzetiségi miniszter, aki nem ismeri a helyi viszonyokat, legyen főirányítója a nemzetiségi

kérdéseknek, a legbonyolultabb politikai problémák egyikének, amelyet csakis a helyzet ismeretének birtokában lehet megoldani.

A kormányban Groza állásfoglalását mindjobbban méltányolni kezdték és olyan módot kerestek, amely a központi kormány minden tagját kielégítheti anélkül, hogy Grózáat, akikben a kormány igen értékes tényezőt nyert, arra kényszerítsék, hogy helyét elhagyja. Így került föl a terv, hogy Erdély nemzetiségi ügyeiben a kormánynak még három tagja is nyerjen befolyást. A három miniszter: Take Jonescu külügyminiszter, azonfelül Bukovina és Besarabia egy-egy minisztere, Groza Péter miniszterrel együtt alkotná a négyes tanácsot, amely Erdély ügyeit intézné. Groza miniszter, aki a tanács élén fog állani, ezt a megoldást elfogadta.

Az erdélyi miniszter különálló válságáról szóló hírek ezzel tárgytalanokká váltak.

Az amerikai-német béke hatása

Harding elnök Angliáról — A dublini tárgyalások — A felszülézi helyzet

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, jul. 7. A német sajtó most az amerikai-német béke foglalkoztatja. Amerika ugyan elfogadta a béke alapjául a versaillesi békeszerződést, de azt külön megállapodásokkal fogja kiegészíteni, ami egyet jelent azzal, hogy

Amerika különbéket két Németországgal.

Már gondolnak arra is, hogy Németország elküldi képviselőjét Washingtonba. A közeljövőben megindítandó amerikai-német tárgyalásoknál fontos szerepe lesz a népszövetségnek. Harding elnök mint ismeretes, nem fogadja el azt a népszövetséget, amelyet a versaillesi békemű alkotott. Mivel azonban Németország amikor aláírta a versaillesi szerződést, a népszövetséghez is kötötte magát, ezen a téren

ellentét fog felmerülni Amerika és Németország között.

Politikai téren az amerikai-német békének egyelőre nem lesz jelentősebb hatása, annál inkább gazdasági téren, mert a béke helyreállításától intenzívebb gazdasági kapcsolatot remélnek Németország és Amerika között. Németország nyersanyagait is vár Amerikától. Most fogják tisztázni azt is, mi történjék az Amerikában lefoglalt német vagyonnal.

A német-amerikai közlekedéssel egyidőben komoly munka történik, hogy Amerika és Anglia között is helyreálljon a régi hagyományos barátság. Erről cikkeztek a „Times” egyik számában Harding elnök, aki többek között azt írja, hogy

a két rekonfajtájú népnek újból meg kell találnia egymást.

Elsősorban arra kell törekedni, hogy visszaállítsák az angolul beszélő népek között a teljesen szabad kereskedelmet.

Anglia a keleti nyomás hatása alatt nagy erőfeszítéseket tesz, hogy békét teremtsen a szigetországban. Igyekszik a gazdasági bajokon enyhíteni, igyekszik megszüntetni a munkanélküliséget és arra törekszik, hogy az irakkal megegyezést kössön. Az ir vezető politikuskal Dublinban folytat az angol kormány tárgyalásokat.

Ezektől a tárgyalásoktól sokakat várnak.

Itt dől el, hogy De Valera elfogadja-e Lloyd George meghívását Londonba. Az a terv merült fel, hogy De Valerát a dublini nemzeti ir egyetem vezetésével bízzák meg, amely a katolikus érsek halála óta nem volt betöltve.

Walter Rathenau német ujjáépítési miniszter egyik beszédében kijelentette, hogy Németország teljesíteni fogja kötelezettségeit, de hangsúlyozta azt is, hogy a kötelezettségek nem állanak arányban Németország teherével.

képességével. A Rajna mentén elhelyezett amerikai csapatok egyelőre nem érintik ki ezeket a területeket, mert az Egyesült-Államok is érdekelve vannak a német kárpótlás megállapításában.

Újabb jelentések szerint a felszülézi zavargásokat az önvédelmi szervezetek provokálták. A lengyel önvédelmi szervezetek lázadásban törtek s különösen Kattowitz környékén támadták a szétszórt német alakulatokat.

— Román-lengyel határkiigazítás.

Bukarestből jelentik: A román és lengyel külügyminisztérium tárgyalásokat folytat bizonyos határkiigazításokról, amiket a bukovinai és galicai határ mentén eszközölnének. Mindkét oldalon sok olyan község van, amelynek a letelezése, vagy szántóföldje a másik állam területére esik, emiatt válik szükségessé a határkiigazítás. A tárgyalások minden valószínűség szerint kedvezően fognak végződni.

— Megalakult a Sfatul Negustoresc dévai csoportja. A Sfatul Negustoresc kereskedők szervezetének fiókját a napokban alakították meg Déván. Az új szervezkedés hetvennégy kereskedőt tömörített egységes táborba. A fiók elnöke Kohn Ferenc lett. A szervezés munkáját Tatai Sándor központi titkár végezte.

— A naszói ügy epilógusa. Naszóról jelentik: Még emlékezetes a harc, amely a hitközség vezetősége és a rabbi között folyt le. Az Uj Kelet cikkeinek megjelenése után azonban a harc, amely a vezetőség győzelmével végződött, elült. Most újra kiújult és pedig abból az alkalomból, hogy a rabbi hívei Popescu főszolgabíró rabirták, hogy a templomba hitközségi gyűlést hívjon össze új választások megejtése céljából. A főszolgabíró a meghívó szíjjelküldése után rájött elhamarkodott intézkedésének törvénytelen ségére és a közgyűlés megtartásától elállt. Ehelyett lakására hívatta a község előjáróságát és a belső békét akarta helyreállítani, ami azonban az előjáróság intranzigens magatartásán megfeneklett. A hitközségi tagok a Sulchyn Aruch (Jore dea § 2. és Chosen mispat 386. §) rendelkezésére hivatkoznak, amely szerint áruló nem állhat zsidó közösség élén és nem ítélkezhetik rituális ügyekben. A naszói papot pedig e zsidó véttség elkövetése miatt, amely mint ismeretes, több hitközségi tag zaklatását vonta maga után, az előjáróság állásától fölfüggesztette. A főszolgabíró belátván a hitközség igazát, kijelentte, hogy az adott helyzetben nem tehet egyebet, minthogy az iratokat dr. Niemerower romániai primrabbihoz teszi át véleményezés céljából. Elmondotta, hogy Schorr Chaim ellen többrendbeli büncselekmény címén eljárást indítottak. A zsidó nemzeti célokra való gyűjtést a főszolgabíró azzal a megokolással engedte meg, hogy a cionizmus ma már az állam által nemcsak tűrt, hanem elismert mozgalom, amelynek legfőbb istápolói maguk a szövetséges hatalmak.

A kormány feloszlataással fegyveti az iparkamarákat

Nem szabad kritizálni a pénzügyi rendeleteket — A kamarák tiltakozó-kongresszusa Aradon

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Erdély és Bánát kereskedelmi és iparkamaráinak titkárai július 10.—11.—12.-én kongresszust tartanak Aradon. Ez alkalommal a kamarák jelenlegi labilis helyzetét kívánják megszilárdítani, ami most már halaszthatatlannul szükségessé vált.

A kormány ugyanis az utóbbi időben olyan agresszív módon jár el az iparkamarákkal szemben, hogy a kamarák a kereskedők és az iparosok érdekeit képtelenek tovább védelmezni. Nemrég az történt, hogy az új vámtarifa ellen felhangzott tiltakozásra a kormány azzal az ígérettel válaszolt, hogy amennyiben a kamarák ezután is kritizálják a pénzügyminisztérium intézkedéseit, elrendeli feloszlatazukat.

A kamarák érthető izgalommal fogadták a kilátásba helyezett retorziót és elhatározták, hogy az aradi konferencián tiszta helyzetet teremtenek. Mindenekelőtt és ezt condito sine qua non-ként állítják fel — teljes vélemény szabadságot követelnek, mert csak így képesek eminens feladatuknak, a kereskedelem és ipar érdekvédelmének eleget tenni. A pénzügyi reformokat kötelesek bírálattal kísélni, de egyébként is határozottan állást akarnak foglalni minden olyan kérdésben, amely a kereskedők és iparosok érdekében sürgős elintézésre vár.

A kongresszust országgyűzerté nagy érdeklődés előzi meg. Értesülésünk szerint, nemcsak a hivatalosan meghívott kamarai titkárok, de kereskedők és iparosok is résztvesznek az érdekes és fontos összejövetelen, hogy a tiltakozó hang minél erősebb legyen.

Valószínű, hogy az aradi kongresszus a csatolt területek gazdasági életében új korszakot fog meindítani.

A belgrádi merénylet

A nyomozás új adatai — Sándor régensherceg Párisba utazott

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Belgrád, július 7. A régensherceg ellen megkísérelt merénylet ügyében a vizsgálat újabb nyomokra bukkant. Megállapították, hogy a belgrádi kommunista végrehajtó-bizottság adta ki az utasítást az újvidéki kommunista csoportnak, hogy a régensherceg és a kormány tagjai ellen merényletet kövessenek el. Az újvidéki csoport vezetője Kovacevics Miklós kommunista képviselő, aki négy évig volt Oroszországban hadifogoly. A merényletet az ő tervei szerint hajtották végre. A vizsgálat megállapította, hogy az összeesküvők összeköttetést tartottak fenn a moszkvai és bécsi központtal.

A jugoszláv kormány, mint ismeretes, a merénylettel kapcsolatban jegyzéket intézett az osztrák kormányhoz, amelyet részben feloldósá tesz a merényletről. Felhivatalos jelentések szerint a jugoszláv hatóságok megengedték, hogy a bécsi rendőrigazgatóság betekintsen a nyomozás aktáiba. A bécsi rendőrigazgatóság ennek alapján a nemzetközi jogszabályok szerint megindította a nyomozást. A jugoszláv hatóság e merénylet hatása alatt elrendelték a munkásszervezetek feloszlatazát.

Sándor régensherceg má elutazott Belgrádból, Párisba megy. Elutazása előtt aláírta az új amnesztia-rendeletet, amely mindenkiért, aki 1914. június 28. tól, a világháború kitörésétől 1921. június 28. ig terjedő időben a király, a régens vagy az állami hatóságok ellen bűntudást vagy büntetést követett el, visszaadja szabadságát.

— Francia kirándulók Bukarestben. Bukarestből írják: A jövő héten a fővárosba érkeznek egy francia kiránduló csoport, amelynek tagjai újságírók, egyetemi hallgatók, tanárok és művészek. Azért jönnek, hogy Románia politikai, közgazdasági és társadalmi viszonyait tanulmányozzák.

Brussza ostroma

Az angol flotta védi Konstantinápolyt — Merényletet terveztek az angol katonai főparancsnok ellen

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

Páris, július 7. A kisázsiai fronton az egész görög hadsereg felbomlóban van. Izmid és Ghomlic félszigeteket a törökök elfoglalták és megtisztították az utolsó görög csapatoktól is. A kemalisták a frontnak ezen a szakaszán harminc kilométernyire állanak a Buszporusztól, Konstantinápoly kapujától. A semleges zónánál azonban, amelyet a szövetségesek jelöltek ki, a török csapatok mindenütt megállanak. A konstantinápolyi szövetséges helyőrségek és a körzetben elhelyezett antantcsapatok mégis készen állanak a kemalisták esetleges támadására. A Földközi-tengeri angol flotta már utban van Konstantinápoly felé, hogy megvédje a várost a török inváziótól. A front egyéb szakaszain is győzelmesen nyomulnak előre Kemal csapatai. Az izmídi harcokban hét görög ezredet, több mint száz gépfegyvert és sok ágyut zsákmányoltak a törökök. Sehílkörnyékény nagy török erőket koncentráltak. Innen indult meg a támadó felvonulás Brussza ostroma már meg is kezdődött. A török csapatok bevették Kodja városát is.

Sir Cecil Harmsworth angol külügyi államtitkár beszámolt az alsóházban arról a merényletről, amelyet Konstantinápolyban készítettek elő a szövetséges diplomaták és katonai megbízottak ellen. A merénylet szervezői forradalmat akartak előidézni a török fővárosban és le akarták gyilkolni az angol főparancsnokot. A tervezett merényletek távolabbi célja az volt, hogy zavart idézzenek elő és forradalmat kerezstül érjék el nemzeti aspirációikat. A forradalmi tervet még idejében felledezték. A forradalmárok közül ötvenkettőt letartóztattak, közülük tizennyolc összekötöttesben állott az orosz kereskedelmi misszióval. A letartóztatottak közül kilencet szabadonbocsátottak.

Átszervezik a lakshivatalt

Megszűnnek a kilakoltatások

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A sok sikertelen kísérletezés és rengeteg panasz végre arra indította Kolozvár városi vezetőségét, hogy a he nem valót lakshivatalt új alapokra fektesse. Kétségtelen, hogy ennek már rég meg kellett volna történnie, még mielőtt annyit zaklatás és igazságtalanság érte a lakosságot. Így előlegezett bizalommal vesszük a hirt, hogy a lakshivatalt radikálisan átszervezik úgy alakítják, mint anyagilag. Anyagi átalakulat alatt értjük, hogy a hivatal ügykezelésének egyszerűsítésével a kiadások is tetemesen csökkenni fognak.

A lakshivatal alaki újjászervezése a régi erdélyi lakásrendelet alapján fog történni. Illetékes helyen azt hiszik, hogy így sikerülni fog a lakáskérdést, ha nem is végleg, de nagyjából megoldani anélkül, hogy a város lakosságát ismét ki kellene tenni végnélküli zaklatásoknak. Az új rendszer szerint a kilakoltatásokat végleg megszüntetik. Ez a pont máris biztosítja az új hivatal népszerűségét. Csak attól félünk, hogy a tervezet második pontja elrontja az első pont jó hatását. A második pont ugyanis úgy szólna, hogy ezentul csakis fölösleges lakásokat fognak rekvirálni. Már most csak az a kérdés, mit ért majd a hivatal „fölösleges” lakás alatt. Ettől függ működésének hasznos, avagy káros volta.

Az újjászervezett lakshivatal új főnöke dr. Babes lesz és dr. Dandea is megmarad az átszervezési munkálatok befejezéséig a lakshivatal élén. Dr. Babes már dolgozik a lakshivatal átszervezésén és az új lakásjegyeket már ő állítja ki.

Oroszország aranyfizetés helyett árucserét akar. Párisból jelentik: Kopenhági jelentés szerint Oroszország aranytartéka csak 1500 millió dán korona. Az orosz kereskedelmi delegáció ezért arra törekszik, hogy arany pénzben való fizetés helyett árucserét eszközöljön ki.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség: 977
Kiadóhivatal: 844
Zs. N. Sz. 558

Fejedelmi ssidók

Az amerikaijáró két nagyember, két nagy ssidó, néhány heti munka után, utban van visszafelé. Talán már meg is érkeztek. Weizmann Londonba, Einstein Berlinbe.

A J. C. B. jelenti Berlinből: „Hetek óta ideas munkával készítik elő azt az országgra szülő fogadtatási ünnepséget, mellyel az Amerikából visszatérő professzor Einsteint fogják ünnepelni. A fogadtatással a németországi zsidóság köszönetét kívánja kifejezésre juttatni a nagy tudós iránt azért, hogy szóval és tettel olyan bátran állott a zsidó nemzeti ügy szolgálatába, másrésztől azonban, a németországi zsidóság hatalmas manifesztációja is lesz az Einstein ünnepe, a Keren Hajjesszód mellett. Az ünnepi banket céljaira Berlin egyik legnagyobb szállodáját, a Hotel Kaiserhof-ot bérelték ki és a banketten a németországi zsidóság legkiválóbb egyéniségei fogják Einstein professzort üdvözölni, — így többek között Rathenau birodalmi miniszter, Max Reinhardt, a német bank igazgatója, Oskar Wassermann, Georg Bernhardt stb. stb.”

És Londonból ezt közli a J. C. B. „A Daily Telegraph következő táviratot kapta Newyorkból. Mielőtt Prof. Weizmann hajóra szállt volna, hogy visszautazzék Londonba, óriási méretű bucsünnepséget rendeztek tiszteletére, melyen az amerikai politikai és gazdasági élet legkiválóbb vezetői köszöntötték a zsidó nemzet vezérét és kívántak neki további sikeres munkát. Az ünnepség folyamán hivatalosan kihirdették, hogy Prof. Weizmann, amerikai utjának eredményeképpen kétszázezer font sterlinget vissz kézpénzben magával a Keren Hajjesszód céljaira, azonfelül egymillió fontot jegyzetek kezéhez, amelyet öt évi egyenlő részletekben fognak a jegyzők befizetni. A befizetett és jegyzett összegek a Keren Hajjesszód céljait szolgálják és kizárólag Palesztina újjépítésére fordítatnak.”

Alig néhány heti munka és az eredmény: kétszázezer font kézpénz és egymillió font jegyzés. Kétszázezer font leiben ötvenmillió és a jegyzéssel együtt háromszázmillió lei. Ez csak egy-két, heti munka eredménye. De a gyűjtés, a munka folyik tovább. Azaz, dehogys munka! Ott, ahol két hét alatt háromszázmillió az eredmény, ott a zsidó lelkesedés és hagyományos áldozatkészség olyan nagy, hogy nem is lehet munkának nevezni az agitációt. És így van ez mindenütt a világon, nemcsak Amerikában. Németországban az Einsteinok, Rathenauk és Reinhardtok állanak be Palesztinaépítő munkásoknak, Angolországban a Rothschildok, a Mond miniszterek és Weizmanok, Amerikában a legfőbb közjogi méltóságok, a pénzfejedelmek — és mindenütt: a nép, a tengődő, fárado és vágyakozó zsidó nép. Talán csak egy ország van a föld kerekén, ahol a Keren Hajjesszód-munka még nem folyik teljes erővel. Erdély. És miért? Hát nekünk nincsenek lelki nagyságaink, pénzfejedelmek, közéleti tekintélyeink és tengődő, fárado, pihenésre vágyó zsidó népünk? Kár, hogy a megértésben mi vagyunk az utolsó, holott az eredményekre mi is rá vagyunk szorulva. És kár, hogy csak pénzes zsidóink vannak, de nincsenek közöttünk pénzfejedelmek, fejedelmi zsidók.

A Cionista Világszervezet Nagyintéző Bizottsági ülésének programja.

Londonból jelentik, hogy ott június 10 én nyitják meg a Cionista Világszervezet Nagyintéző Bizottságának ülését. A tanácskozások hat napig fognak tartani és tárgysorozatuk a következő: 1. Nachum Sokolow ügyvezető elnök jelentése. 2. Dr. Lichtheim Richárd: a szűkebb intézőbizottság szervezeti beszámolója. 3. Nachum Szokolov és Chaim Weizmann: a cionista mozgalom helyzetéről. Ámalános vita. 4. Szavazás a beszámoló elfogadásáról. 5. Cenwent, a szűkebb intézőbizottság tanácsának pénzügyi beszámolója. 6. Pénzügyi bizottság válaszája. 7. Vita a pénzügyi bizottság beszámolásának elfogadásáról. 8. Beszámoló a Keren Hajjesszódról. 9. A palesztinai Vaad Chazirim beszámolója, tartja: Usiskin és dr. Rupin. 10. Beszámoló a Zs. N. Alapról, tartja Warburg tanár. 11. A palesztinai telepítés. 12. A palesztinai bevándorlás. 13. Vita a palesztinai intézményekről. 14. Dr. Lichtenstein előadó: a kongresszus előkészítéséről. Vita. 15. Dr. Lichtenstein előadása a Cionista Világszervezet új alapszabályairól. Vita. A tanácskozások utolsó napján tartja együttes ülést a zsidó Gyarmatosító Bank, a Zs. N. A. a Jewis Colonial Trust és az Anglo Palesztina Bank.

A sékelek elszámolása. A Zsidó Nemzeti Szövetség sékelosztálya felkéri az összes helyi csoportokat, alakulatokat és mindazokat, akiknél sékeltömbök vannak, hogy a választások előkészítése céljából elszámolásukat haladéktalanul beküldeni sziveskedjenek. Egyben a névjegyek egyik példányát is csatolják.

Románia és a nemzetközi munkásvédelem. Bukarestből jelentik: A népliga vezértitkárságától a román külügyminisztérium átiratot kapott, amelyben a népliga köszönetet mond a román kormánynak azért, mert elfogadta a washingtoni kongresszus javaslatát a nemzetközi munkásvédelmi törvényhozárról. Ezt a konvenciót Görögország is ratifikálta.

Cionista vezetőség a sepsziszentgyörgyi hitközség élén. Sepsziszentgyörgyből jelentik, hogy az ottani hitközségben a napokban folytak le az új hitközségi választások, amelyek a cionisták győzelmével végződtek. A hitközség vezetőségébe 95 százalék cionista jutott be. Dr. Fenyves Ernő elnök székfoglaló beszédében határozottan állást foglalt a zsidó nemzeti eszme mellett és kijelentette, hogy a hitközség programjának alapja a jövőbe a legintenzívebb Palesztina-munka lesz.

A Nemzeti Alap gyűjtéséről szóló kimutatások anyagtorlódás miatt e héten az „Uj Kelet” hasábjairól kimaradnak. A gyűjtésről szóló kimutatásokat pótlólag a következő számban közöljük.

Bialik-matiné. Önmagát becsüli a nép, amely nagyjait becsüli. Ez az elv vezette a „Ceire Cion” szervezet vezetőit, akik vasárnap délelőtt tíz órakor az Urániában Bialik-matinét rendeznek magas nivóju, változatos programmal. A matinén Kolozvár több kitűnő művésznője és művésze vesz részt, így R. Lorbeer Ilona asszony, Baróti Erzsébet k. a., Ruvinszky Rafael és Lengyel Vilmos. A jövődalem felét a Nemzeti Alapra fordítják.

A vasárnapi népnépzési rendezőbizottsága, hogy a nagy tolongás elkerülhető legyen, úgy intézkedett, hogy a különböző meglepések és mutatványok a Sétatér különböző pontjain lesznek láthatók. Magyaranyu látványosság lesz a bukaresti „Óregek vására” a vurstli bevonásával. A sajtóünnepély mindkét napján este 10-től éjfélig kabaré lesz a Kioszkban a legkiválóbb magyar és román művészek, többek közt Harsányi Rezső és Z. Molnár László felléptével. A gyermekszépségsverseny vasárnap délelőtt 10 órakor lesz a Kioszkban. Az ünnepély sportprogramjában némi változás állott be, amennyiben szombaton az újságíró—színesz mérkőzés előtt a CFR—KKASE játszik, vasárnap pedig a Hagibbor és KMTE mérkőzik a KAC—Viktoria match előtt. Az utóbbi mérkőzést vidéki bírógója vezetni. Az egyes mérkőzések győztesei az újságírószervezet ezüstérméit kapják.

A kolozvári ort. hitközség közgyűlése. A kolozvári ort. hitközség július 10-én vasárnap délután 3 órakor közgyűlést tart Zsidótemplom-utca 3. szám alatt. A közgyűlés tárgya: a szakadásról szóló beszámoló. A tárgy fontosságára való tekintettel felhívjuk elvtársaink figyelmét, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek.

Elafaltak az orvoskongresszus résztvevői. A kolozsvári országos orvoskongresszus véget ért. A kongresszus résztvevőinek többsége elutazott, csupán Vicol tábornok és Sletineanu főfelügyelő maradt itt, akik hivatalos kiküldetésben vannak.

A Zsidó diákmenza szünidei bizottsága naponta délelőtt 11-1-ig tartja óráit a hivatal helyiségében.

„Ragló Mevasser.” Ez a címe Moskovits Dávid két kötetes művének, amely a nemzet és vallás viszonyát tárgyalja. A könyv, amely a cionista irodalom legjobb munkái közé tartozik, mostanában fog megjelenni. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség ez uton is föl hívja összes alakulatait és csoportjait, hogy a szerző meghatalmazottait, esetleg magát a szerzőt a legmesszebbmenő támogatásban részesítsék.

Házasság. Ringwald Erzsikét Déváról eljegyezte Hirsch Dező petrozsényi kereskedő. (Minden külön értesítés helyett).

A kínai Birodalmi Bank csődje. Párisból jelentik, hogy Kína legnagyobb bankja, a Birodalmi Bank csődöt mondott. A banknak 250 millió frank deficitje van.

Vagyondézsma lesz Lengyelországban is. Varsóból jelentik: A pénzügyminiszter javaslatot terjesztett a pénzügyi bizottság elé, mely szerint Lengyelországban is behozzák a vagyondézsma.

Kisiklott a Páris-Amsterdam-expressz. Párisból jelentik: A Páris-Amsterdam-expressz Harmüeres állomáson kisiklott. A lokomotív lefordult a pályáról, a podgyász és postaköcsi elpusztult. Hat halott és tíz sebesült van.

Aknára futott amerikai gőzös. Konstanzából jelentik, hogy a Mopang nevű amerikai gőzös, amely konstanzai kereskedők részére hozott rengeteg árut, Burgas bolgár kikötő közelében aknára futott és elsüllyedt. A tengerészeket megmentették, az áruakomány tökéletesen elpusztult.

Verekedés. Smile János Csertörőmalom-utca 7. számú lakost, gazdáját Mezei Mihály súlyosan megverte. Smilét beszállították a belgyógyászati klinikára. — A kolozsvári vágóhid közelében két fatalember megtámadta Tóth János harminchat éves iparost és pénzt követelt tőle. Tóthnál nem volt pénz, mire támadói késekkel több helyen megszurták. Tóth összeesett, a két fatalember elmenekült. A rendőrség megindította a nyomozást.

Rendőrségi hírek. Hosszu Ferencné Kövespad-utca 22. számú lakos bejelentette a rendőrségen, hogy hétszázötven lelt ellopak tőle. — Földesi Károly Calea Victoriei 17. számú lakos arról tett jelentést, hogy hét éves fia eltűnt. — Soós Lázár Pala-utca 28. számú lakostól négy száz lelt loptak el. — Stotter Lajos Garay János-utca 21. számú lakos ezeröt száz leles lopás miatt emelt panaszt. — Damó Gyuláné str. Dorabontilor 168. számú lakostól hétszáz lelt loptak el. — Erszényes Lajos újfalusi lakos ezeröt száz leles lopást jelentett be. — Tóth János Garay János-utca 129. számú lakos ezernégy száz leles lopásról tett jelentést. — Dr. Szabó Dániel str. Motilor 9. számú lakos tizennyolcezer leles lopás miatt emelt panaszt.

*** Értesítés.** A Soc. An. Romana pentru Industria Oxigenului Acetilenei si Altor Gaze (Román Oxigén, Acetilén és egyéb Gázipar R. T.), mely közismert cégnek székhelye Bukarest, Str. Magurele 93., legközelebb fiókot nyit Kolozsvárt és állandóan raktáron fog tartani gázokat, autogénheggesztő készülékeket a hegesztéshez szükséges különleges cikkeket, tartalék alkatrészeket stb.

*** Igazi mestermű, ahogyan Cipkéné ruhát festenek és tisztítanak.** Gyár: Kolozsvár, Dézsma-u. 7 (1205)

Litografia SZIDON Lugos vezérképviselőt Erdély részére Szilágyi Ferencz, Cluj, Piata Unirei 24. Telefon 808.

Vasárnap délelőtt 10 órakor Bialik ünnep az Urániában.

Életünkgyermekünkben teljesül. Magunknak adunk, ha a Tarbutnak adunk

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Többeknek. Lapunkból hosszabb időre technikai okokból kimaradt a szerkesztői üzenet rovata, amelyben közvetlen kapcsolatot akarunk teremteni olvasóink, barátaink között. A mai naptól kezdve ez a rovatunk is rendszeresen, hetenként egyszer, esetleg többször fog megjelenni, kérjük tehát olvasóinkat, akik közben levelekkel felkerestek, legyenek türellemmel, mindenki kérése, kívánsága sorra fog kerülni.

Protestrabbiner. Az elnevezés nem ujkeltű, Herzl Tivadar tisztelte meg vele azokat a németországi rabbikat, akik az első cionista kongresszus előtt tiltakozó kiáltványt bocsátottak ki a cionizmus ellen. „Hogy ezentúl ne tévesszék össze a derek zsidó papokkal, Protestrabbinereknek fogjuk nevezni azokat a hitközségi alkalmazottakat, akik népünk megváltása ellen küzdenek.” Ezzel a mondatlal fejezte be Herzl Tivadar azt a cikket, amelyben 1897-ben a tiltakozó rabbiknak válaszolt. Azóta illeti a cionista közvélemény ezzel a megisztelő epitetonnal az anticionista rabbikat. A rabbik tiltakozása annakidején kétségtelenül nagy hátrányt jelentett a meginduló cionista mozgalomra, hiszen a közvélemény még teljesen tájékozatlan volt a mozgalom céljai felől. Magát a tiltakozó határozatot azonban nem hozták egyhangulag a rabbik, mert 1898-ban az ortodox rabbik kongresszusa állást foglalt ellene és a maga véleményét a következő határozatban szögezte le:

1. A Protestrabbinerek nyilatkozata tévedésen alapszik. A cionizmus nyilvánosságra hozott elvei semmiképp sem ellenkeznek a vallási dogmákkal.

2. Az ortodoxiának elsőrangú vallási kötelessége, hogy a palesztinai gyarmatosítást teljes erejéből támogassa és hogy ebben a tekintetben egy párhuzamos akcióit indítsa.

3. Ennek a kérdésnek semmi köze sincsen a messiási megváltáshoz vetett vallási hithez. E hit mellett kitartunk régi tradícióink megváltoztatása nélkül.

Igen jellemző, hogy a Protestrabbinerek legtöbbje, akik a vallás nevében tiltakoznak a cionizmus ellen, az ugynevezett reformerek, tehát a valótalan és modern rabbik sorából kerültek ki. Mint ebből láthatja, az adott esetben ön is helyesen használta a Protestrabbiner kifejezést. Szerencsére ma már egyre fogy számuk és növekszik a cionista rabbik tábora, akikről Herzl mondta, hogy „nem tévesztendő össze azon hitközségi alkalmazottakkal, akik népünk megváltása ellen küzdenek.”

A. W. Erőműhelyfalva. Verse kedves, vidám, de még messze áll az igazi költészet.

Náiv vajongó. Mármározziget. Költeményei igen gyengék.

F. Gizella, Felsővisó. Verseiben dicsérik a meleg zsidó szívet. Sokat kell még tanulnia.

B. Tivadar. Gyulafehérvár. Írásai még nagyon kezdetlegesek.

Bol és, Dés. Verse tárgyánál fogva se nekünk való.

Zia Vön. Írása figyelemre méltó. Tehetséget látunk benne. Az „Uj Kelet” kizárólag zsidó tárgyú novellákat közöl.

H. E. Brassó. Írásában vannak tehetséges sorok, egészében azonban még primitív.

Weinberger N. Szatmár. A lakáshivatalok rendelkezései városanként különbözők. Egész lakást közművezeték céljaira lehet rekvirálni, ezzel szemben a lakáshivatal köteles más lakást kiutalni. Ha a végzet nem tartja jogosnak, felelőse a kolozsvári belügyi államtitkársághoz (Directiunea generală de interne).

F. Görner Craiova. Forduljon az Erdélyrezi Palesztinahivatalhoz, Cluj, Str. Filipescu No. 10.

R. Eszter Teke. Véleményünk itt nem írhatjuk meg. Önt azonban az ilyesmi ne befolyásolja és ahányszor csak alkalma nyílik mindig is tegye meg. Üdvözljük cionista lelkesedéssel.

Héber iskola Szatmárnémeti. Nekünk ilyen anyagunk sincsen. Levelüket átadtuk a Tarbut főigazgatóságának, amennyiben rendelkezik felette, küldeni fog.

Glück Lajos O. H. Cikkekben sok a megszívlelésre érdemes momentum. Ha az „Uj Kelet”-et figyelemmel kíséri, észrevehette, hogy a Keren Hájjeszódót nem hanyagoltuk el.

Ifj. Stenberg Lajos, M. V. Önkenyes, értelmetlen összetétel. Szószertint fordítása: Ivadék barátságos világos ifju.

Anonymous, M. V. A bőjtő táncmulatságról való híresztelések nevésségesen valótlanak. Kár, hogy a levél másik részével nem foglalkozhatunk írójá ismeretlensége miatt.

Goldstein A. Kívánságának második részét teljesítettük.

Stern A. L. Brassó. Csak okos ellenféllel állunk harcban.

Sch. E. Szászváros. Reménye töves — a legrosszabb.

Simon Lajos, Sepsiszentgyörgy. Az összetűzésről az Uj Keletben is olvasható. Wrangel csapatok Konstantinápolyban voltak az elmúlt télen.

Schwarberger, Nagyivá. Fájdalom, nem tehetünk semmit ebben az irányban.

Baruch Bruck, Jaffa. Öröme a mi örömünk. A lapot megindítottuk.

G. Eszter, Sibiu. Forduljon a Zsidó Nemzeti Szövetség Palesztina-osztályához (Cluj, Szentlélek-utca 1/a).

Talmudista, M.-Sziget. Ha Kolozsváron biztositani tudja egzisztenciáját, a kurzusra bármikor beiratkozhat.

KOZGAZDASAG

Aranykivitel. Bukarestből jelentik, hogy a kormány elhatározta, hogy az erdélyi bányaiban termelt arányból ezer kilogramm kivitelét engedélyezi.

Román-osztrák kereskedelmi és iparkamara Bécsben. A román kereskedelmi miniszter kezdeményezésére Bécsben hamarosan román-osztrák kereskedelmi és iparkamara alakul, amely a két ország között a kereskedelmi forgalmat bizonyára érezhetően fejleszteni fogja. A román kormány Heinisch-Lienert volt osztrák iparügyi főfelügyelőt kérte fel a szükséges előmunkálatok vezetésére, aki az osztrák kereskedelmi és ipari élet számbajelölhető tényezőit megbeszélésre már össze is hívta. A tanácskozásokon elismerték az intézmény szükségességét és elhatározták, hogy a kamarát a legstürgeősebben megalakítják.

A gyárak kedvezménye a vasúti szállításon. A CFR. központi vezérigazgatósága — amint arról már írtunk — egyik rendeletében megengedte, hogy a szállítvány-bizottságok közvetlenül és külön kérdés nélkül is kiutalassanak vasúti kocsikat gyárak szállítási részére. Ezért a gyárak kötelesek bejelenteni a szállítvány-bizottságoknak: milyen és mennyi cikkeket állítanak elő, hány munkással dolgoznak és hány vagonra van szükségük.

A megszállítás alatt elvitt román értékpapírok bejelentése. Az „Argus” írja: A pénzügyminisztérium tudatja az összes pénzintézetekkel és magánosokkal, hogy 10 napon belül jelentésük be: milyen számú és jelzésű román értékpapírokat vettek el tőlük annak idején a volt ellenséges államok megszálló katonai parancsnokságai. A bejelentéssel egyidejűleg feisorsolendő mindaz, amit a bejelentő az átvétel körülményeiről tud, hogy minden egyes esetre vonatkozólag a tényállás pontosan megállapítható legyen. Az iratokat a szerződéseket végrehajtóbizottságnak kell címezni Bukarestbe, katonai kerület, III. emelet.

Csehszlovák kereskedelmi bizottság Bukarestben. Bukarestből jelentik: A legközelebbi napokban csehszlovák kereskedelmi misszió érkezik ide, hogy tárgyalásokat folytasson a román kormánnyal az erdélyi marhákivitel megkönnyítése tárgyában.

A temesvári kereskedelmi és ipar kamara körüli. Temesvárról jelentik, hogy az ottani kereskedelmi és iparkamara legutóbbi ülésén elhatározta, hogy kereskedelmi és ipari vezérigazgatóság felállítását kéri a kormánytól. Elhatározták továbbá, hogy a bukaresti mintavásáron a bánati ipar számára külön pavillont állítsanak fel. A kamara fel fog irni a kormányhoz a Béga-csatorna hajózatotóvá tétele és a vasárnapi munkaszünet ügyében.

Valutapiac:

Bukarest, jul. 7. Márka 95—96¹/₂, leva 70—72, font sterling 242—245, francia frank 560—575, svájci frank 1100—1150, lira 815—820, drachma 350—385, dollár 66—66¹/₄, arany 195—193, ezüst 327, oszt. kor. 10¹/₄, magyar korona 80—80¹/₂, szokol —, lengyel marka —, dinár 175—180.

Páris, jul. 7. Bukarest 18¹/₂, London 4676¹/₂, Newyork 1256¹/₂, Róma 68¹/₄, Svájci 211¹/₄, Prága 16¹/₄, Berlin 16¹/₂, Bécs —, Hága —, Athén 67—.

Bécs, jul. 7. Lei 1078¹/₄, dollár 786—, belga frank —, francia frank 5870, svájci frank 124¹/₂, holland forint 242¹/₂, dán korona 128¹/₄, jugoszláv korona 1928—, norvég korona 103¹/₂, svéd korona 159-70, szokol 984—, leva —, lira 8540—, marka 989—, lengyel marka 42—, font sterling 2735, rabel —, magyar korona 274¹/₄.

Berlin, jul. 7. Amsterdam 2462 1/2, Brüsszel 1640 85, Kristiania 1058 90, Kopenhága 1258 70, Stocholm 279 45, Newyork 7529 1/2, Páris 599 40, Zürich 1268 70, Madrid 2800, Bukarest 111 05.

Zürich, jul. 7. Bukarest 830, Berlin 787 1/2, Amsterdam 2160, Newyork 596, London 2212, Páris 4730, Milano, Brüsszel, Kopenhága 9975, Stocholm 100 80, Kristiania 84, Madrid 780, Budapest 220, Zágráb 895, Buenosayres, Varsó 32, Bécs 92, osztr. leb. kor.

Budapest, jul. 7. Lei 387-397, font ster. 985-1005, leva, dollár 260-270, francia frank 2160-2180, márka 355-365, lira 1290-1310, osztr. kor. 35-38, rubel 47-50, svájci frank 16 1/2-17 1/2.

SPORT

UTK-KAC 2:0 (2:0). Kelet-szlovénok bajnokcsapatának utolsó kolozsvári mérkőzése is nagyszámú közönség jelenlétében folyt le. Az ungváriak ez alkalommal a KAC jóképességű csapatával kerültek szembe. A kolozsvári sportélet lezüllessének jelensége, hogy a mérkőzés előtt nem akadt bíró, aki a mérkőzést vezette volna. Egyes csapatok játékmódora és a közönség egy részének sportszerűtlen viselkedése miatt a helyzet oda fajult, hogy közvetlenül a mérkőzés előtt háromnegyed óráig kellett kapacitálni a helyi szövetségi bírákat, míg végre Stotter Aladar vállalta a hálátlan szerepet. Az UTK csapatán meglátszottak az előző heti mérkőzés fáradalmait. Különb. sem erős védelme feltűnő gyöngye volt, ésszerűen kombináló csatársora pedig végül felbomlott, kapkodott és több előnyös helyzetben tehetetlennek mutatkozott. A KAC jó formában játszott, legénysége 1-2 embert leszámítva a legjobbat nyújtotta és így a mérkőzés elején valóságos a kapura szegezete ellenfelét. Több veszélyes helyzetet azonban nem tudott kihasználni. Az első félidő második felében az UTK fejtűkerekedik és egy szép szöktetésből vezető gólt rug. A 40-ik percben a KAC kapusa kifut, a labdát az UTK bal összekötője majdnem a kezéből fejeli egyenesen a hálóba. 2:0. Az eredmény a második félidőben sem változik, noha az UTK bal hátvédjének kiállításá miatt csak 10 emberrel játszik. Stotter kitűnően bíraskodott, figyelmét semmi sem kerülte el.

Nagyszében. Jehuda-Internacionale 2:1 (1:1). A szépen fejlődő nagyszébeni zsidó focibajnokság megérdemelt győzelmet aratott. A vezető gólt az Internacionale rugja, melyet állandó fölényrel játszó Jehuda csakhamar kiegyenlített. A második félidőben az Internacionale ötös vonala előtt a hátvéd a támadó jobb összekötő Markovitsot elgáncsolja s mivel Woschanski bíró ezért 11-est ítél, az Internacionale kapusa kiáll a kapuból és Markovits az dresen maradt kapuba lövi a második gólt. Az Internacionale levonult, az egész közönség pedig melegen tüntetett a fairan játszó Jehuda mellett.

SZÍNHÁZ

Magyar Színház heti műsora:

Szombat: 16 éjt asszonyom. Ujdonság előszőr. Patika. Ujdonság előszőr. Színész nem ember. Ujdonság 3-adszor. Ezenkívül új kabaré-számok Berky Lili és Gózon Gyula együttes fellépésével. Rendes helyaráttal.
Vasárnap: Éva. Berky Lili bucsufellépésével. Rendes helyaráttal.
Hétfő: Hofmann meséi. Kovács Dezső vendégjátékával. Új szereposztással. Rendes helyaráttal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.

A színház írói hírei: A mai premiere. Peldátlanul gazdag, szenzációs és változatos estje lesz ma a színháznak. Az ujdonságok egész sorának előadásával akarja meghálálni Berky Lili és Gózon Gyula azt a nagy szeretetet, amellyel tizenkét esti fellépésüket a közönség kísérte. Négy darab fog színpadon látni: „A gimnazista lány” (3-adszor Gózon Gyulával és Hort Idével), a „16 éjt asszonyom” (előszőr Berky Lilivel, Tárayval, Berky Józseffel), amely darabban Berky Lili briliáns hármus szerepet játszik. „A színész nem ember” (3-adszor Berkyvel, Gózonnal) s a „Patika” (előszőr Gózonnal). Ezenkívül Gózon Gyula egy sereg új attrakciót fog bemutatni: „Kis kacsa furdik”, „Donne Isabella” és „Aranylepő”-t. Táncok, énekek, kuplék fogják ezt a műsort még kiegészíteni, amelyhez hasonlóan gazdag estje régen nem volt a színháznak. A helyek ak rendesek.

A mozgó műsora: Uránia szombat, vasárnap. „Az anyaszerető”, amerikai dráma. — Egye-

tem-mozgóban szombat, vasárnap Corvin filmretek „A Tököző fia”. Főszerepekben: Fáy Szeréna, Makay Margit, Beregi Oszkár. Hétfőtől, július 11-étől, mélyen leszállított helyárak!

A felírás „Napkelet”. Azok közül a folyóiratok közül, amelyek a Magyarországtól elszakadt részekben csinálnak magyar kulturát, kétségteletlenül a kolozsvári „Napkelet” indult a legtöbb ígérettel. A lap az első időkben még küzdött az ígéréteivel, az irányba se volt még határozott vonal, bár tagadhatatlan, hogy ha cikkekben is, folyton előre igyekezett. Minden érthető fogyatékosága mellett volt egy nagy erénye: gyűjtője lett az induló-landuló erdélyi irodalomnak. A fiatal erdélyi írók kottapapírja volt a félhavi folyóirat, ebben jutottak szöveghez, ez buzdította, inspirálta őket további munkára. Második évének első felében most felírású és megerősödött a „Napkelet”. Megszólaltatja az erdélyieket kívül Bécsben, Budapesten, Csehszlovákiában és a jugoszláv területen élő magyar írókat is. A legszélesebb skálájú magyar folyóirat válhat így belőle hamarosan, bár eredeti rendeltetésétől sem szabad eltérnie: továbbra is erőteljesen kultiválnia kell az erdélyieket is, főként azokat a fiatalokat, akiknek nincs másutt terük a megnyilatkozásra. A szerkesztők ugyancsak tisztában vannak feladatukkal: a most megjelent szám tömör, nívós, sokoldalú s technikailag is jóval fejlettebb, mint minden eddigi. Egészében ez a felírású „Napkelet” kezd bevélni az ígéréteit. Van a lapban okos és megtisztult művészeti tanulmány Uitz Bélától, gazdaságpolitikai esszé Szende Páltól, színházi tanulmány Kovács Kálmán tollából, remek Raudelairefordítás Franyótlól, egy jellegzetes Flüt Milán-nvella, Kádár Imre jól átgondolt politikai tanulmánya az emigráció feladatairól, több vers, novella és studium és Balázs Bélának egy finom szerelmi regénye, amely a forradalmi évek elején íródott.

A „Ceire-Cien” szervezet vasárnap 1. hó 10-én d. e. 10 órakor a Uránia-ban Bialik-mafinét

rendez a legnagyobb ujhéber költő 30 éves írói jubileuma alkalmából a következő műsorról:

- 1. Héber megnyit. Hammer Arje
- 2. Chaim Nachman Bialik. Előadás. Hamburg József
- 3. Bialik-versek. Baróti Erzi
- 4. Goldmark, Mahler dalok. R. Lorbeer Ilona
- 5. Bialik: Al szaf Bethamidras. Mechlovits Batja

- Szünet:
- 6. Héber és jiddis dalok. Ruwinsky Rafael
 - 7. Bialik, A harag dalaiból. Lengyel Vilmos
 - 8. Mendelsohn-dalok. R. Lorbeer Ilona
 - 9. Bialik. Aldás. Simon somer
 - 10. Bialik: Kardal „Techezakra”. Hazamer cserkész csapat énekkara.

A zongorakíséretet Léderer Ilia zenetanár látja el. A jövedelem felérésben a Kerem Kajemet (Zsidó Nemzeti Alap) javára lesz fordítva.

Jegyek válthatók: Mátyás kir. tér László-drogériában és vasárnap d. e. fél 9 órától az Uránia pénztáránál.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felolga szerkesztő: MARTON BENC
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-l.
Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Porone József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

As Uj Kelet előfizetési árai:
Egész évre 330 — L. Negyed évre.. 100 L.
Fél évre.. 200 — L. Egy hóra 40 L.
Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1-50 L.
Hirdetéseket milliméteres díjszabás szerint vessz fel a kiadóhivatal.

A kiadóhivatal közleménye: Tisztelettel kérjük helyi és vidéki t. előfizetőinket, hogy a lap késedolmes kézbesítését kiadóhivatalunknál jelentésük be, hogy a gyors és pontos kézbesítés iránt intézkedhessünk.

Hölgyek figyelmébe!

Legújabb divatu bukaresti, pártai és bécsi minták szerint

- műhímezés
- damburirozás
- gépajourozás
- gouvrirozás
- plissirozás

gyorsan és szépen készül a műhímző és gouvrirozó szalonban

Unió-utca 15. Emelet

Utlevélek látványos és bármely más bukaresti meghívást vállalunk. Állandó megbízható kurtizán szolgálatot tartunk. — „ROSLANA” Főter 4. I. emelet

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
Telefon 71 Interurban

Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karisbaldi porcellán, diszmu- és konyhaberendezési cikkekből.

VALÓDI I. Noville & Co.

Sr. gyártmányu
Gyógy-COGNAC
tisztia BOPÁRLAT
háromféle minőségben: 7/10, 8/10 és 9/10 üvegekben — a legolcsóbb napi árban kaphatók a 2074-1

CASA NOASTRA

Kereskedelmi- és Ipari bank Rt. áruosztályánál SATU-MARE (SZATMÁR) EGYEDÁRUSÁG ÉS BIZOMÁNYI RAKTÁR ERDÉLY ÉS BANÁT EGÉSZ TERÜLETÉN
Sürgönycim: „MERCUR.”

Grünwald és Péchy

Üvegsziszolda, tükrőárugyár és épületüvegezési vállalata

Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16

tudatja, hogy tükrőüveg-szállítmánya megérkezett!

Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök ujrakoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/10 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblaüvegek állandó nagy raktára

Befőttes- és uborkás-üvegek megérkeztek

prima minőségben legolcsóbb árban — kaphatók —

Táblaüveg — Ablaktapasz
Kristályfehér üvegáruk —
Porcellánáruk — Wilhelmsburgi köedény — Keretlecek waggontételben is kaphatók

Komlós Testvéreknél

ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
Kérjen árajánlatot!

A legjobb rum- és likőr-essenciák

a legolcsóbb árban kaphatók 1253

Glück Henrik gyárában
Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253
(volt Kolozsvári-u.) 74

Pályázat

A nagyváradi ort. izr. polg. iskolájánál ujonnan szervezett héber nyelvi tanári állásra ezennel pályázatot hirdetünk.

Pályázhatnak oly szaktanterviak, akik a héber nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják s képesek azt mint élő nyelvet oktatni és a növendékekkel elsajátíttatni.

Javadalmazás: a hitközség tanárainak szabályzatában biztosított fizetés, lakbér és mellékjuttatás.

Pályázók tartoznak ajánlataikat képesítési okmányaik másolatával, valamint korukat, családi állapotukat és vallás-erkölcsi magaviseletüket tanúsító igazolványaik másolatával felszerelve alulírott hitk. előjárásához legkésőbb folyó évi július hó 30-ig benyújtani.

Oradea-Mare (Nagyvárad), 1921. június 28.

Ullmann Ábrahám Nussbaum Sámuel hitk. főjegyző. 2121-I. hitk. elnök.

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 26. Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és vasgongforgalom a külföld, valamint a belföld minden irányból és irányába. — Fuvardíjviszterítési és felülvizsgáló iroda.

Fabriksniederlage für Grossrumänien

Ang. Mährisch Brunn (Presid. Isinska Moskov U. S. W.)

Transito und Grenz-Zoll-Station: SATU-MARE.

Grosstuchländer: Koloman WEISS SATU-MARE.

Telefon No. 339 Telegramm: Hungarlaweiss.

JULIUS PIRSCHL ZWITAU: (Barchet, Flanell, usw.) CARL REGNER JUN. ZITTAU: (Rokfutter, Zeig)

VAS-üzlet BARZEL VAS-üzlet Piata M. Viteazul 37 (v. Széchenyi-tér)

Csak egy utvezet az erőhöz, egészséghez a pártian hatású

HIGIEA SÓSBORSZESZ

Kapható mindenütt!

Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszeri Gyár 1214 OLJ — KOLÓZSVÁR

! כשר נאמן בעמנו ביא רעוד נלאנק ש"וב ! מארושלודאש

PANAMA KALAPOKAT

felelőség mellett a legrövidebben és leggyorsabban tisztítanak

KOHN N. EMIL

világhíres berendezett térfi- és női kalapműhelyében Cluj Reg. Ferdinand (Ferenc József-ut) 37

GANZ

vilámosági részvénysz. Utcán vezetésű:

975-1

Piata Mihajl Vt. Széchenyi-tér 41. sz. (Széki-palota.)

Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezések, izzólámpák, izzólámpa szénpalcák, szénrelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Költővételüket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telef. 403

Szikkvizgyűdrosok figyelmébe

Ajánlunk elsősorban cseh gyártmányú szódavízvegeket teljesen felszerelve, a legolcsóbb napi árban

Szifonfejeket saját külföldi mintára berendezett gyárunkból alumíniumból vagy cinnből. — Mindennemű szódavízgyártáshoz szükséges kipróbált minőségű gummiláru — állandóan nagy választékban raktáron —

Neumann Testvérek Lugoj (Banat)

Kész nyári ruhák, hölgyek és férfiak részére érkeztek SIPOS JENŐ céghez Póter 17. szám.

Minden háznál fontos!

Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a párnatoll-, vatta-, lószőr- és gyapjatisztítása, melyet gőzerőre és vegyítiszttal berendezett műhelyemben gyorsan és pontosan vállalok

Raktáron tartok kész párnákat és tollat Mérsékelt árak! — Szolid kiszolgálás!

Stern Salamon Beeskay-utca 9.

„Melissát” kárten, ha linom! cukorkát akar!

295 LEIERT 295

csak a volt Lakatos-áruházban EISENSTÄDTER FÜLÖPNÉL Str. Regina Maria (Deák Ferenc-utca) 13. szám alatt kaphat

gyermek sportkocsit, nyugvóágyat és gyermekszéket

S. Schulder & M. Wisner

Bucuresti, Strada Smardan No. 24

En-gros raktár: Aranyemlék, zseb-, fal- és asztali órák, műszerek, kőművelési tárgyak, óras- és ékszerészeti műszerek, furnitúrák, jól szortírozott raktárban állandóan és különösen olcsó árban kaphatók

KRISTÁLY

Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

FIAT TEHER-AUTÓK FIAT

35 HP 3/4 TONNÁS

KAUTSCHUK BANDAGEAL

Legellenállóbbak és legtakarékosabbak. — Legnagyobb könnyedséggel fut — a legmagasabb emelkedéseken is. Különböző teherautók és TURISZTÁK állandóan kaphatók

Uzinele Metalurgice Bucuresti, Fabrica de Chibritur 24. Telefon 2—2

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lej. Vasnagobb betűvel a le. Legkisebb apróhirdetés ára 10 lej.

Augusztus 1-ére magyarul és románul beszélő segédet keresek, ki a vas-és fűszer szakmában kellő jártassággal bír. Írásbeli ajánlatot fizetési igényekkel kér Mindszent Salamon Zsibó. 2127-I

Két intelligens fiatalember butorozott szobát, esetleg két ágyat keres. Cim: Gombos-nyomda, Minorita-utca.

Vidéken, magyar-német szépirodalmi- és tudományos kölcson-könyvtár fizethetőséggel és berendezéssel vagy anélkül eladó. Ajánlatokat „Biztos megélhetés” címen a kiadóhivatalba. — 2130-I

Akciós és mérsantil munkákra berendezett könyvnyomda a helybeli piacon bevezetve eladó. — Ajánlatokat „Uj nyomda” címen a kiadóhivatalba. 2180-I

Cémet eladó Kicsinyben és nagyban Faházánál, Malom-utca 1 alatt. 1189-I

FRISCH

bádogos és vezetéki szerelő

elvállal minden e szakmába vágó új munkákat és javításokat úgy helyben, mint vidéken a legjutányosabb árban. 2072-1

Monostori-ut 143

Balancmérleg

hitelesítve 1240

kg 8 5 10

Lej 280.— 300.— 350.—

Páncéldulvlakot

1 dzt Lej

85 45 65 85 75 mm

80.—96.—120.—160.—200

postán, franco utánvétellel

Stern vaskereskedésében

Oradea-Mare

Nicolea Jorga (Zöldfa-utca) 10. szám

HA verszegényekben, idegbetegségben, az ivarszervek idült bántalmában szenved, vegye meg a pártian gyógyhatású — fűrdő célokra használt — kitűnő vassórtéki természetes vasipróst (Eisemineral-moor, Moorsee) kapható minden mennyiségben a

Rózsa nagyrogeriában

Cluj—Koloszvár. Piata Unirii 26

(Mátyás kir. tér) — 1215

Talp és bocskor!

Állandó nagy készlet kifügésztésű gyári készítményű, elsőosztályú talp 45—50 lejes árban legkényelmesebben és leggyorsabban kapható egészben és felvágva. — Kicsinyben és nagyban Sámson Manó bőrgyárában

Gyulagyár-utca 1.

Gyorsáraktár átellenben. 1009

Telefon-szám: 880 — és — 887

Spiegel József

bor, szeszkereskedelmi ipari részvénytársaság.

Satu-Mare (Szatmár).

Oltos napi áron állandó nagy raktár. Elsősorban országos bortelemben és szesz italokban.

994

Megnyilt a forgalom!

Tisztelettel értesitem a vevő körömet, miután a postaforogalom lehetővé vált, módomban áll gyorsan és pontosan vevőmet a legolcsóbb és legjobb minőségű áruval kiszolgálni. — B. rendeléseiket elvárva — teljes tisztelettel

Winkler Mór és Társa szálamigyár

Sárga kocsikenőcs gépszir, szappan és mindenféle növényolajok vagon-tételben kapható „MERCUR” vegygyár Cluj, Kriza-u. 4

AIDA

Cigarettapapír és hüvely BÉKEMINŐSÉG! MINDENÜTT KAPHATÓ

Kérje mindenütt a legfinomabb

PÉNZES CSOKOLADÉT,

mert ha van szerencséje, 20 lejt is találhat benne

MINDEN TIZEDIKBEN PÉNZ VAN

Kadima kiadóvállalat rt. kiadása, Cluj—Koloszvár.